

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ САМООЦІНКОЮ ТА ЛІДЕРСЬКИМИ ЯКОСТЯМИ У СТУДЕНТІВ

THE CORRELATION BETWEEN STUDENTS' SELF-ESTEEM AND LEADERSHIP QUALITIES

Статтю присвячено вивченню взаємозв'язку між самооцінкою та лідерськими якостями у студентів. Актуальність теми зумовлена важливістю розвитку лідерського потенціалу молоді для формування майбутніх фахівців та громадських діячів. У теоретичній частині розглянуто еволюцію поглядів на феномен лідерства – від класичних типологій до сучасних підходів. Проаналізовано різні класифікації лідерських якостей та їх зв'язок із самооцінкою. Особливу увагу приділено специфіці студентського лідерства та недостатній вивченості цього питання.

Емпіричне дослідження проведено на базі СумДУ за участю 156 студентів віком 17–23 років. Використано методики діагностики лідерських якостей та визначення рівня самооцінки. Результати показали переважання низького рівня самооцінки (92,22%) та слабкого рівня лідерських якостей (53,33%) серед опитаних.

Виявлено гендерні відмінності: у чоловіків спостерігається позитивна кореляція між віком та лідерськими якостями, тоді як у жінок – негативна. Несподіваним результатом став негативний зв'язок між лідерськими якостями та самооцінкою у чоловіків, що може свідчити про вплив соціальних очікувань та самокритичність.

Дослідження виявило необхідність розроблення програм, спрямованих на підвищення самооцінки студентів, особливо жінок, для розвитку їхнього лідерського потенціалу. Запропоновано проведення подальших досліджень для глибшого розуміння гендерної специфіки у розвитку лідерських якостей та їх взаємозв'язку із самооцінкою.

Результати дослідження мають практичне значення для розроблення ефективних програм розвитку лідерства у вищій освіті з урахуванням гендерних особливостей та психологічних механізмів формування лідерських якостей у студентському середовищі. Вони також відкривають перспективи для подальших наукових розвідок у сфері студентського лідерства та самооцінки.

Ключові слова: лідерство, самооцінка, студенти, гендерні відмінності, вища освіта, розвиток особистості.

This article explores the relationship between self-esteem and leadership qualities in students. The topic's relevance stems from the importance of developing youth leadership potential for shaping future professionals and public figures.

The theoretical section examines the evolution of perspectives on leadership, from classical typologies to modern approaches. Various classifications of leadership qualities and their connection to self-esteem are analyzed. Special attention is given to the specifics of student leadership and the insufficient study of this issue.

The empirical study was conducted at Sumy State University, involving 156 students aged 17-23. Methods for diagnosing leadership qualities and determining self-esteem levels were employed. Results showed a prevalence of low self-esteem (92.22%) and weak leadership qualities (53.33%) among respondents.

Gender differences were identified: men showed a positive correlation between age and leadership qualities, while women demonstrated a negative correlation. An unexpected finding was the negative relationship between leadership qualities and self-esteem in men, potentially indicating the influence of social expectations and self-criticism.

The study revealed the need for programs aimed at improving students' self-esteem, especially for women, to develop their leadership potential. Further research is proposed to gain a deeper understanding of gender specifics in the development of leadership qualities and their relationship with self-esteem.

The research results have practical significance for developing effective leadership programs in higher education, taking into account gender characteristics and psychological mechanisms of leadership formation in the student environment. They also open prospects for further scientific exploration in the field of student leadership and self-esteem.

Key words: leadership, self-esteem, students, gender differences, higher education, personal development.

УДК 159.01

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.64.8>

Іванова Т.В.

к.психол.н.,

доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій
Сумський державний університет

Песоцька А.В.

студентка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 – Психологія
Сумський державний університет

Вступ. У сучасному світі, що характеризується стрімкими змінами та новими викликами, особливої актуальності набуває питання розвитку лідерських якостей у молоді, зокрема у студентів. Саме студенти як майбутні фахівці та громадські діячі відіграватимуть ключову роль у формуванні та вдосконаленні суспільства. Тому дослідження чинників, що впливають на розвиток лідерських якостей у цієї групи, є надзвичайно важливим.

Проблематика лідерства має тривалу історію вивчення. Значний внесок у вивчення лідерських якостей зробили такі науковці, як

К. Левін, Р. Стогдилл, К. Берд, Л.І. Уманська, О.Г. Романовський та ін. Їхні дослідження виявили низку ключових якостей, притаманних ефективним лідерам, серед яких, зокрема, – цілеспрямованість, упевненість у собі, рішучість, відповідальність, стресостійкість, комунікабельність, адаптивність та ін.

Однак, незважаючи на значний обсяг досліджень, питання формування лідерських якостей залишається складним та таким, що потребує подальшого вивчення. Зокрема, особливої уваги заслуговує роль самооцінки у розвитку лідерського потенціалу. Самооцінка

як ключовий елемент самосвідомості впливає на сприйняття людиною своїх здібностей, можливостей та особистісних якостей, має вплив на соціальну поведінку тощо.

Таким чином, актуальність даного дослідження зумовлена недостатньою вивченістю взаємозв'язку між рівнем самооцінки та проявом лідерських якостей, зокрема у студентському середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Огляд літератури з вивчення лідерства серед молоді демонструє значну увагу до цієї теми з боку науковців, психологів та соціологів. У сучасних дослідженнях підкреслюється, що молодь є стратегічно важливою групою для формування майбутнього суспільства, тому розвиток лідерських якостей серед молодих людей є критично важливим. Традиційно лідерство серед молоді досліджується через призму теорії рис. Цей підхід акцентує увагу на наявності певних особистісних характеристик, які можуть передбачати ефективне лідерство. Наприклад, С. Кирпатрик та І. Локк [17, с. 48–60] зазначають, що такі риси, як впевненість у собі, рішучість та відповідальність, відіграють ключову роль у розвитку лідерських якостей серед молоді. Біхевіоральний підхід розглядає лідерство не так як набір рис, як певні поведінкові патерни, які можна навчати та розвивати. Л. Довгань зі співавторами [3] вважають, що ефективність лідера значною мірою залежить від здатності адаптувати свою поведінку до конкретної ситуації. У межах соціокультурного підходу акцентується увага на впливі соціальних та культурних чинників на розвиток лідерських якостей [11, с. 421–449]. Дослідження Т. Акімової [1, с. 850–868] наочно свідчать, що молодь розвиває свої лідерські здібності під впливом середовища, у якому вона зростає, зокрема сім'ї, школи та друзів.

Численні дослідження присвячені вивченню гендерних відмінностей в лідерстві серед молоді. Наприклад, у своїй роботі Е. Іглі та Л. Карлі [15] показують, що існують певні відмінності у підходах до лідерства серед юнаків та дівчат, які зумовлені як біологічними, так і соціальними чинниками. Когнітивний підхід розглядає лідерство серед молоді як процес соціального пізнання. Цей підхід підкреслює важливість самосвідомості та рефлексії у розвитку лідерських якостей. Відповідно до дослідження Е. Бандури [12], молоді люди, які мають високий рівень самосвідомості, більш схильні до розвитку ефективних лідерських стратегій.

Сьогодні досить популярним є комплексний підхід до розуміння лідерства. Наприклад, дослідження С. Комівець і співавторів [19, с. 593–611] зосереджене на вивченні розвитку лідерської ідентичності серед студентів, при цьому підкреслюється важливість рефлексії та практичних навичок для ефективного

лідерства. У цьому ж контексті можна звернутися до дослідження П. Нортхаус [20], яке присвячене аналізу різних теорій лідерства та їх застосуванню у молодіжному середовищі. Автор підкреслює важливість ситуативного підходу, де ефективність лідерства залежить від конкретних умов та контексту. Таким чином, можна зазначити, що лідерство серед молоді є складним і багатограним феноменом, на який впливають численні чинники, включаючи особистісні риси, поведінку, соціокультурне середовище, гендерні аспекти та когнітивні процеси.

В Україні вивчення лідерства серед молоді набуває все більшої актуальності в контексті розвитку громадянського суспільства та демократичних процесів. О.Г. Романовський та О.С. Пономарьов [9] у своїх роботах підкреслюють важливість формування лідерських якостей у студентів технічних університетів для їхньої майбутньої професійної діяльності. Вони пропонують інтегрований підхід до розвитку лідерства, який включає як теоретичну підготовку, так і практичний досвід. Дослідження Т.В. Гури фокусуються на психолого-педагогічних умовах формування лідерських якостей у студентів [2, с. 32–41]. Автор наголошує на важливості створення відповідного освітнього середовища, яке сприяє розвитку лідерського потенціалу. І.А. Зязюн розглядає лідерство в контексті педагогічної майстерності, підкреслюючи роль викладача як лідера в освітньому процесі [4]. Його роботи мають значний вплив на розуміння лідерства в освітньому контексті. С.А. Калашнікова досліджує освітнє лідерство та його роль у розвитку вищої освіти в Україні [5]. Її роботи підкреслюють важливість лідерства на всіх рівнях освітньої системи для забезпечення її ефективності та конкурентоспроможності. В.В. Ягоднікова у своїх дослідженнях фокусується на формуванні лідерських якостей старшокласників в особистісно орієнтованому виховному процесі [10]. Її роботи підкреслюють важливість індивідуального підходу у розвитку лідерського потенціалу молоді. Дослідження Н.В. Мараховської присвячені проблемі формування лідерських якостей майбутніх учителів у процесі навчання дисциплін гуманітарного циклу [6]. Вона пропонує інноваційні методики розвитку лідерства в педагогічній освіті. О.О. Нестуля та С.І. Нестуля [7] розглядають лідерство як чинник розвитку соціально-економічних систем. Їхні роботи підкреслюють важливість лідерства у контексті соціальних та економічних змін в Україні.

Огляд літератури демонструє багатогранність феномену лідерства та еволюцію поглядів на нього – від простих теорій рис до складних моделей, що враховують контекст, взаємодію та колективні процеси. У контексті

дослідження лідерства серед молоді в Україні спостерігається тенденція до інтеграції міжнародного досвіду з урахуванням національних особливостей та потреб. Особлива увага приділяється розвитку лідерства в освітньому середовищі, що відображає розуміння важливості формування лідерських якостей для майбутнього країни.

Дослідження взаємозв'язку між лідерськими якостями та самооцінкою має довгу історію у психології. Ще у 1990-х роках С. Кірпатрік та І. Локк [5] виявили, що успішні лідери часто демонструють вищий рівень самооцінки порівняно з нелідерами. Це дослідження заклало основу для подальшого вивчення цього взаємозв'язку.

Більш сучасні дослідження, такі як робота В. Кніппенберга та Д. Кніппенберга [18, с. 25–37], показали, що лідери з високою самооцінкою більш схильні до колективістської поведінки, що позитивно впливає на їх ефективність та сприйняття членами колективу. Це свідчить про те, що самооцінка може впливати не лише на прояв лідерських якостей, а й на стиль лідерства. Цікаві результати були отримані в дослідженні Д. Йонге, Р. Вествуда та С. Мальхотри [22], які виявили, що взаємозв'язок між самооцінкою та лідерськими якостями може бути нелінійним. Вони запропонували модель «оптимальної самооцінки», згідно з якою найефективніші лідери мають високу, але не надмірну самооцінку.

Рівень самооцінки може суттєво впливати на прояв лідерських якостей. Лідери з високою самооцінкою часто демонструють більшу впевненість у своїх діях та рішеннях. Дослідження Н. Хіллера та Д. Хемфріса [16, с. 297–319] показало, що висока самооцінка пов'язана з більшою схильністю брати на себе лідерські ролі та відповідальність. Такі лідери часто більш харизматичні та здатні надихати інших. З іншого боку, завищена самооцінка може мати негативні наслідки. У дослідженні В. Кембела та ін. було виявлено, що лідери з нарцисичними рисами (які часто пов'язані з надмірно високою самооцінкою) можуть приймати ризиковані рішення та ігнорувати важливу інформацію, що може негативно впливати на їх ефективність [13].

Лідери із середнім рівнем самооцінки часто демонструють більш збалансований підхід до лідерства. Дослідження Б. Оуенса, М. Джонсона та Т. Мітчелла [21, с. 1517–1538] показало, що такі лідери більш схильні до самоаналізу та відкриті до зворотного зв'язку, що може сприяти їх розвитку та ефективності. Низька самооцінка часто асоціюється з меншою схильністю до прояву лідерських якостей. Дослідження П. Норхауса [20] виявило, що люди з низькою самооцінкою рідше беруть на себе лідерські ролі та можуть відчувати труд-

нощі у прийнятті рішень та управлінні конфліктами. Однак цікаво зазначити, що деякі дослідження, наприклад робота Дж. Чен та ін. [14, с. 15–39], показують, що в певних ситуаціях лідери з нижчою самооцінкою можуть бути більш емпатичними та чутливими до потреб своїх послідовників.

Незважаючи на значний обсяг досліджень взаємозв'язку між лідерськими якостями та самооцінкою, специфіка цього взаємозв'язку у студентському середовищі залишається недостатньо вивченою. Більшість існуючих досліджень фокусується на дорослих лідерах у професійному середовищі, тоді як студентське лідерство має свої особливості. Студентський вік – це період інтенсивного особистісного розвитку та формування ідентичності, що може впливати на взаємозв'язок між самооцінкою та лідерськими якостями.

Дослідження Комівеса та ін. [19, с. 593–611] щодо розвитку лідерської ідентичності у студентів підкреслює важливість самооцінки у цьому процесі, але не розглядає детально її вплив на конкретні лідерські якості. Той факт, що специфіка взаємозв'язку між самооцінкою та лідерством у студентському середовищі залишається недостатньо вивченою, відкриває широкі перспективи для подальших досліджень.

Метою даного дослідження є вивчення особливостей прояву лідерських якостей у студентів із різними рівнями самооцінки. У дослідженні взяли участь 156 студентів I–IV курсів віком від 17 до 23 років. Із них юнаків – 76, дівчат – 80. У дослідженні були використані методики «Діагностика лідерських якостей» [8] та Тест-опитувальник «Визначення рівня самооцінки» [8].

За методикою «Діагностика лідерських якостей» встановлено, що низький рівень лідерських якостей мають більше половини опитаних (53,33%). Помірний рівень вираженості лідерських якостей виявлено у 41,11% респондентів, сильний рівень – у 4,45%. Схильні до диктату 1,11% опитаних.

Порівняння результатів за статтю представлено в табл. 1.

Таблиця 1
Рівень лідерства та самооцінки у юнаків та дівчат

	юнаки	дівчата
Рівень лідерства		
Слабкий	43,74	49,88
Помірний	45,74	44,46
Високий	7,89	5,66
Дуже високий	2,63	0
Рівень самооцінки		
Низький	32,41	22,94
Середній	64,96	68,32
Високий	2,63	8,54

Як свідчать результати, представлені в табл. 1, юнаки демонструють показники дуже високого та високого рівнів лідерства. Це може бути пов'язано із соціальними очікуваннями та гендерними стереотипами, які заохочують лідерську поведінку у чоловіків. Вищий відсоток слабкого рівня лідерства у дівчат може вказувати на соціальні бар'єри, які стримують розвиток лідерських якостей у жінок, а також на можливу нестачу жіночих рольових моделей у лідерських позиціях. Серед юнаків частіше порівняно з респондентами жіночої статі має місце низька самооцінка, з іншого боку, у дівчат є більшим відсоток осіб із високою самооцінкою. Цікавим є те, що юнаки показують вищі рівні лідерства, але нижчу самооцінку. Це може вказувати, по-перше, на зовнішній тиск проявляти лідерські якості, навіть якщо внутрішня впевненість не відповідає цьому рівню, по-друге, існування розходження між соціальними очікуваннями та особистим самосприйняттям. Гендерні відмінності у сприйнятті лідерства можуть бути пояснені тим, що дівчата реалізують лідерство інакше, ніж юнаки, можливо, більше цінуючи його колаборативні та емоційно-інтелектуальні аспекти.

Аналіз лідерських якостей та самооцінки у цілому у вибірці та окремо для юнаків та дівчат представлено в табл. 2. Ми можемо бачити, що лідерські якості у чоловіків, в середньому вище, ніж у жінок ($p \leq 0,05$). Також у чоловіків спостерігається більший розкид оцінок лідерських якостей. Коефіцієнт варіації у юнаків

(30,09%) вищий, аніж у дівчат (26,14%), що свідчить про більшу різноманітність проявів лідерства серед юнаків.

Самооцінка у дівчат значущо вища порівняно з юнаками ($p \leq 0,05$), також є вищим коефіцієнт варіації самооцінки (дівчата – 26,33%, юнаки – 23,97%), що свідчить про більшу різноманітність рівнів самооцінки серед дівчат. Вища самооцінка дівчат може бути пов'язана з більшою емоційною зрілістю або впливом певних соціальних чинників, спрямованих на підвищення самооцінки. Більша варіативність самооцінки серед дівчат може відображати різноманітність їхнього досвіду та впливів на формування самооцінки.

Зважаючи на певні гендерні відмінності, кореляційний аналіз був проведений окремо у жіночій та чоловічій вибірках.

Взаємозв'язки у групі дівчат були такі: 1) вік та лідерські якості мають значущий негативний зв'язок (-0,245; $p \leq 0,05$), тобто з віком у дівчат спостерігається тенденція до зниження лідерських якостей; 2) зв'язки між віком і самооцінкою (-0,006), а також між лідерськими якостями та самооцінкою (0,036) є незначущими.

Взаємозв'язки у групі юнаків такі: 1) вік та лідерські якості мають значущий позитивний зв'язок (0,221; ($p \leq 0,05$), тобто з віком у юнаків спостерігається тенденція до зростання лідерських якостей; 2) має місце позитивна кореляція між віком та лідерськими якостями позитивно корелюють (0,234; $p \leq 0,05$). Тобто з віком у чоловіків спостерігається тенденція до зростання лідерських якостей; 3) лідерські

Таблиця 2

Описова статистика показників лідерських якостей та самооцінки у студентів юнацького віку

Показник	Лідерські якості	Самооцінка
у вибірці		
Середнє арифметичне	24,43	72,8
Мода	23	80
Медіана	24,5	73,5
Стандартне відхилення	6,88	18,45
Коефіцієнт варіації, %	28	25
жінки		
Середнє арифметичне	23,58	74,06
Мода	29	80
Медіана	23	75,5
Стандартне відхилення	6,16	19,49
Коефіцієнт варіації, %	26, 14	26,33
чоловіки		
Середнє арифметичне	25,61	71,08
Мода	30	71
Медіана	26	71
Стандартне відхилення	7,71	17,03
Коефіцієнт варіації, %	30,09	23,97

якості та самооцінка мають значущий негативний зв'язок ($0,302$; $p \leq 0,05$), тобто підвищення лідерських якостей у юнаків супроводжується зниженням самооцінки.

Отримані результати можуть свідчити про відмінності у соціалізації, гендерних очікуваннях та ролях жінок і чоловіків у суспільстві. Вікове зниження лідерських якостей у жінок може бути пов'язано із сімейними та соціальними обов'язками, які накладаються на них із віком.

Негативний зв'язок між лідерськими якостями та самооцінкою у чоловіків є досить несподіваним результатом. Це можна пояснити такими чинниками: 1) чоловіки, які демонструють високі лідерські якості, можуть відчувати більший тиск та очікування від оточення, що може знижувати їхню самооцінку; 2) традиційні гендерні стереотипи можуть спонукати чоловіків із високими лідерськими якостями бути більш самокритичними щодо власної самооцінки;

3) успіх у лідерстві може сприйматися чоловіками як очікувана норма, а не як підстава для самоповаги.

Аналіз отриманих даних про взаємозв'язок між самооцінкою та лідерськими якостями у студентів виявив декілька важливих закономірностей. По-перше, більшість опитаних студентів має низький рівень самооцінки, що потенційно може впливати на прояв їхніх лідерських якостей. Це особливо актуально для жінок, серед яких спостерігається переважання слабкого рівня лідерських якостей. У чоловіків, навпаки, має місце тенденція до зростання лідерських якостей із віком, що корелює з рівнем самооцінки. Варто зазначити, що серед чоловіків виявлено негативний зв'язок між лідерськими якостями та самооцінкою, що може свідчити про тиск соціальних очікувань або самокритичність, яка знижується за досягнення успіхів у лідерстві. Відсутність подібної кореляції у жінок може вказувати на інші соціальні чинники, які впливають на їхню самооцінку та лідерські амбіції.

Висновки. Проведене дослідження взаємозв'язку між самооцінкою та лідерськими якостями у студентів підтверджує складність та багатогранність феномену лідерства, що узгоджується із сучасними теоретичними підходами. Отримані результати доповнюють існуючі теоретичні моделі лідерства, демонструючи специфіку прояву лідерських якостей у студентському середовищі. Вони підтверджують необхідність інтегрованого підходу до розвитку лідерства, який урахує індивідуальні, гендерні та соціокультурні чинники. Дослідження також указує на важливість створення сприятливого освітнього середовища для формування лідерських компетенцій, що

узгоджується з концепціями освітнього лідерства, розробленими вітчизняними дослідниками.

Перспективою подальших досліджень може бути вивчення довгострокових змін у взаємозв'язку між самооцінкою та лідерськими якостями студентів протягом усього періоду навчання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Акімова Т.Ю. Формування лідерських якостей молоді як необхідна умова розвитку держави. *Public administration and regional development*. 2021. № 14. С. 850–868.
2. Гура Т.В. Психолого-педагогічні умови формування лідерських якостей у студентів технічних університетів. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2015. № 1. С. 32–41.
3. Довгань Л.Є., Малик І.П., Мохонько Г.А., Шкробот М.В. Менеджмент організації : навчальний посібник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 271 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/834f2f59-1d47-45e0-a4b4-6197959e5901/content> (дата звернення: 07.08.2024).
4. Зязюн І.А. Філософія педагогічної дії : монографія. Черкаси : ЧНУ ім. ім. Б. Хмельницького, 2008. 608 с.
5. Калашнікова С.А. Розвиток лідерського потенціалу сучасного університету: основи та інструменти : навчальний посібник. Київ : Пріоритети, 2016. 44 с.
6. Мараховська Н.В. Педагогічні умови формування лідерських якостей майбутніх учителів у процесі навчання дисциплін гуманітарного циклу : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Харків, 2009. 20 с.
7. Нестуля О.О., Нестуля С.І. Основи лідерства. Наукові концепції (від найдавніших часів до середини ХХ ст.) : навчальний посібник. Полтава : ПУЕТ, 2016. 277 с.
8. Лемак М.В., Петрище В.Ю. Психологу для роботи. Діагностичні методики : збірник. 2-е вид. Ужгород : О. Гаркуша, 2012. 615 с.
9. Романовський О.Г., Пономарьов О.С. Формування лідерської позиції майбутніх інженерів у закладах вищої технічної освіти : навчальний посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2017. 194 с.
10. Ягоднікова В.В. Формування лідерських якостей старшокласників в особистісно орієнтованому виховному процесі загальноосвітньої школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Одеса, 2006.
11. Avolio B.J., Walumbwa F.O., Weber T.J. Leadership: current theories, research, and future directions. *Annual review of psychology*. 2009. № 60. P. 421–449.
12. Bandura A. *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice, 1986.
13. Campbell W.K., Hoffman B.J., Campbell S.M. Narcissism in organizational contexts. *Human resource management review*. 2011. No. 21(4). P. 268–284.
14. Chen Y., Chen Z., Xu H. The dark side of leader-member exchange: A self-determination perspective. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2019. № 16(9). P. 15–39.

15. Eagly A.H., Carli L.L. *Through the labyrinth: The truth about how women become leaders*. Harvard Business School Press, 2007. 308 p.
16. Hiller N.J., Hambrick D.C. Conceptualizing executive hubris: The role of (hyper-)core self-evaluations in strategic decision-making. *Strategic Management Journal*. 2005. № 26(4). P. 297–319.
17. Kirkpatrick S.A., Locke E.A. Leadership: Do traits matter?. *Academy of Management Executive*. 1991. № 5(2). P. 48–60.
18. Knippenberg B., Knippenberg D. Leader self-sacrifice and leadership effectiveness: The moderating role of leader prototypicality. *Journal of Applied Psychology*. 2005. № 90(1). P. 25–37.
19. Komives S.R., Owen J.E., Longenecker S.D. Developing a leadership identity: A grounded theory. *Journal of College Student Development*. 2005. № 46(6). P. 593–611.
20. Northouse P.G. *Leadership: Theory and practice*. 5th ed. Sage Publications, 2010. 435 p.
21. Owens B.P., Johnson M.D., Mitchell T.R. Expressed humility in organizations: Implications for performance, teams, and leadership. *Organization Science*. 2013. № 24(5). P. 1517–1538.
22. Yonque D., Westwood R., Malhotra S. The paradox of narcissistic leadership: Leader self-enhancement and follower self-expansion. *The Leadership Quarterly*. 2019. № 30(6). P. 101334.